

GERONTOTEXNOLOGIYALARNI IJTIMOIIY-PEDAGOGIK AMALIYOTGA TATBIQ ETISHNING SHART-SHAROITLARI VA MUAMMOLARI

Temirova Muyassar Abdukarim qizi

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy

*pedagogika universiteti "pedagogika nazariyasi va tarixi" mutaxassisligi
magistranti*

muyassartemirova28@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur tezisdagi gerontotexnologiyalarni ijtimoiy-pedagogik amaliyotga tatbiq etishning pedagogik, ijtimoiy-madaniy, texnologik, resursiy, etik va huquqiy shart-sharoitlari tahlil qilinadi. Shuningdek, keksalarning raqamli muhitga moslashuvi jarayonida yuzaga keladigan texnologik savodsizlik, raqamli tafovut, moliyaviy cheklovlar, psixologik qarshilik, maxfiylik va axborot xavfsizligi, kadrlar yetishmasligi hamda texnologiyalarning mahalliy til va madaniy muhitga moslashtirilmaganligi kabi muammolar yoritiladi. Gerontotexnologiyalarni ijtimoiy-pedagogik amaliyotga samarali joriy etish uchun keksalarning individual ehtiyojlariga moslashtirilgan ta'lim dasturlari, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash mexanizmlari va qulay texnologik infratuzilmani shakllantirish zarurligi asoslanadi.

Kalit so'zlar: gerontotexnologiya, ijtimoiy-pedagogik innovatsiya, keksalar ta'limi, raqamli savodxonlik, raqamli inklyuziya.

Bugungi kunda aholining keksayishi jarayonining jadallashuvi keksalarning ijtimoiy faolligini ta'minlash, ularning ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytirish va zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirishni dolzarb vazifalardan biriga aylantirmoqda. Ayniqsa, raqamli texnologiyalarning kundalik hayot, ta'lim, sog'liqni saqlash, ijtimoiy xizmatlar va kommunikatsiya sohalariga keng kirib borishi keksalarning yangi texnologik muhitga moslashuvini qo'llab-quvvatlashning samarali pedagogik yondashuvlarini ishlab chiqishni talab etmoqda. Gerontotexnologiyalar keksalarning hayot sifatini yaxshilash, mustaqilligini qo'llab-quvvatlash, ijtimoiy aloqalarini kengaytirish hamda turli faoliyatlarda ishtirokini ta'minlashga xizmat qiluvchi texnologik vositalar va yechimlarni o'z ichiga oladi. Biroq mazkur texnologiyalarning mavjudligi o'z-o'zidan kutilgan natijani bermaydi. Ulardan samarali foydalanish keksalarning individual imkoniyatlari, ehtiyojlari va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda tashkil etilgan ijtimoiy-pedagogik qo'llab-quvvatlash tizimini talab qiladi.

Shu nuqtayi nazardan, gerontotexnologiyalarni ijtimoiy-pedagogik amaliyotga tatbiq etish uchun zarur bo'lgan shart-sharoitlarni aniqlash, mavjud muammolarni tizimlashtirish va ularni bartaraf etishning samarali yo'llarini belgilash muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega. Mazkur masalaning yechimi keksalarning raqamli muhitga moslashuvi bilan bir qatorda ularning ijtimoiy faolligi, mustaqilligi va ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytirishga ham xizmat qiladi.

Gerontotexnologiyalarni ijtimoiy-pedagogik amaliyotga samarali tatbiq etish bir qator o'zaro bog'liq shart-sharoitlarni talab etadi. Ularni **pedagogik, ijtimoiy-madaniy, texnologik va resursiy, shuningdek, etik-huquqiy** yo'nalishlarga ajratish mumkin.

Pedagogik shart-sharoitlar keksalarning yosh, individual va psixologik xususiyatlariga moslashtirilgan ta'lim dasturlarini ishlab chiqishni nazarda tutadi. Ta'lim mazmunining sodda va tushunarli bo'lishi, amaliy mashg'ulotlarning bosqichma-bosqich tashkil etilishi hamda individual yondashuvdan foydalanish raqamli ko'nikmalarni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega.

Ijtimoiy-madaniy shart-sharoitlar keksalarning texnologiyalardan foydalanishga ijobiy munosabatini shakllantirish, ularni oila va jamiyat tomonidan qo'llab-quvvatlash hamda ijtimoiy aloqalarini mustahkamlash bilan bog'liq.

Texnologik va resursiy shart-sharoitlar esa foydalanishga qulay raqamli qurilmalar, internet, dasturiy vositalar va texnik yordam xizmatlarining mavjudligini taqozo etadi.

Etik va huquqiy shart-sharoitlar shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish, axborot xavfsizligini ta'minlash, shaxsiy hayot daxlsizligini hurmat qilish va keksalarning texnologiyalardan foydalanish huquqlarini kafolatlashni nazarda tutadi.

Gerontotexnologiyalarni joriy etish **jarayonida texnologik savodsizlik, raqamli tafovut, moliyaviy cheklovlar, psixologik qarshilik, malakali kadrlar yetishmasligi** kabi muammolar yuzaga kelishi mumkin. Ayrim keksalar raqamli qurilmalar va elektron xizmatlardan foydalanishda qiyinchiliklarga duch keladi. Bundan tashqari, texnologiyalarning mahalliy til va madaniy muhitga yetarlicha moslashtirilmaganligi ham ulardan foydalanish samaradorligini pasaytiradi.

Shu sababli gerontotexnologiyalarni ijtimoiy-pedagogik amaliyotga joriy etishda keksalarning individual ehtiyojlarini hisobga olish, bosqichma-bosqich pedagogik qo'llab-quvvatlashni tashkil etish, texnologik infratuzilmani rivojlantirish va malakali mutaxassislar tayyorlash muhim hisoblanadi. Mazkur shart-sharoitlarning uyg'unligi keksalarning raqamli muhitga moslashuvi,

ijtimoiy faolligi va mustaqilligini oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, gerontotexnologiyalarni ijtimoiy-pedagogik amaliyotga tatbiq etish keksalarning raqamli muhitga moslashuvi, ijtimoiy faolligi va mustaqilligini qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi. Buning uchun pedagogik, ijtimoiy-madaniy, texnologik, etik va huquqiy shart-sharoitlarni ta'minlash zarur.

Raqamli savodxonlikning pastligi, raqamli tafovut, moliyaviy cheklovlar, psixologik to'siqlar va malakali kadrlar yetishmasligi asosiy muammolar hisoblanadi. Ularni bartaraf etish uchun keksalarning individual ehtiyojlariga mos ta'lim dasturlari, ijtimoiy-pedagogik qo'llab-quvvatlash va qulay texnologik infratuzilmani shakllantirish muhimdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Bouma H., Fozard J.L., Bouwhuis D.G., Taipale V. Gerontechnology in Perspective. – Gerontechnology, 2007.
2. World Health Organization. Global Age-friendly Cities: A Guide. – Geneva: WHO, 2007.
3. United Nations. World Population Ageing 2020 Highlights. – New York: United Nations, 2020.
4. Czaja S.J., Boot W.R., Charness N., Rogers W.A. Designing for Older Adults: Principles and Creative Human Factors Approaches. – Boca Raton: CRC Press, 2019.
5. Peek S.T.M., Wouters E.J.M., van Hoof J., et al. Factors influencing acceptance of technology for aging in place: A systematic review. // International Journal of Medical Informatics. – 2014. – Vol. 83, No. 4. – P. 235–248.